

CZU 343.77

DOI 10.5281/zenodo.3871467

PARTICULARITĂȚILE EVALUĂRII PREJUDIICIULUI CAUZAT PRIN PRACTICAREA VÂNATULUI ILICIT

Eugenia GUGULAN,

*doctor în drept, lector universitar,
Catedra „Drept privat” a Facultății Drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Tatiana KURILO,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Drept și proces civil”,
Universitatea de Stat a Afacerilor Interne
din Lvov, Ucraina*

THE PARTICULARITIES OF THE ASSESSMENT OF THE DAMAGE CAUSED BY THE PRACTICE OF THE ILLEGAL HUNT

Eugenia GUGULAN,

*PhD, Lecture, Department “Private Law”,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA*

Tetyana KURILO,

*PhD,
Associate Professor of the Department
of Civil Law and Process, Lviv State University
of Internal Affairs, Ukraine*

Vânătoarea, înțelesă ca act final al activității liber consimțite de gestionare durabilă a faunei cinegetice, s-a desfășurat în ultimul secol și va trebui să se desfășoare în continuare, într-un cadru juridic echitabil reglementat, prin norme scrise și reguli nescrise de comportament vânătorească responsabil și civilizată. Un aspect extrem de important în procesul exercitării dreptului la reparare a prejudiciului cauzat regnului animal prin activitatea de vânat ilicit îl constituie cel al evaluării cuantumului pagubei care reprezintă întinderea reparației ce urmează a fi acordate.

Pe lângă complexitatea evaluării prejudiciului ecologic adus oricăror categorii de resurse, particularitățile prejudiciului adus speciilor faunistice de interes cinegetic constau în imposibilitatea restabilirii în natură a componentelor nimicite care în materie de evaluare determină necesitatea considerării și altor parametri, costuri necesare refacerii fondului cinegetic.

Ca consecință, autorii realizează un studiu minuțios în ceea ce privește particularitățile și problemele ce țin de evaluarea prejudiciului cauzat prin practicarea vânătoarei ilicite.

Cuvinte cheie: *evaluare, prejudiciu ecologic, faună cinegetică, vânătoare ilicită.*

Hunting being understood as the final act of business coerced sustainable management of wildlife hunting took place in the last century, and will be carried out further in a balanced legal framework regulated by written rules and unwritten rules of behaviour hunter responsible and civilized. A key issue in exercising their right to compensation for damage caused by the animal kingdom is the illegal hunting activities that damage assessment amount representing extent of the damages to be awarded.

Besides the complexity of assessing the environmental damages caused to any category of resources, the specific injury caused to fauna species of hunting is the impossibility of restoring nature destroyed components which make it necessary for the assessment and consideration of other parameters, costs for rebuilding hunting.

As a consequence, the authors made a thorough study on the characteristics and problems related to the assessment of damages caused by illegal hunting practice.

Keywords: *evaluation, environmental damage, wildlife hunting, illegal hunting.*

Introducere. Un aspect extrem de important în procesul exercitării dreptului la reparare a prejudiciului cauzat regnului animal prin activitatea de vânat ilicit îl constituie cel al evaluării mărimii pagubei care reprezintă întinderea reparației ce urmează a

Introduction. An extremely significant aspect in the process of exercising the right to fix the damage caused to the animal kingdom by the illicit hunting activity is that of assessing the size of the damage that represents the extent of the reparation that is to

fi acordate. Pe lângă complexitatea evaluării prejudiciului ecologic adus oricăror categorii de resurse, particularitățile prejudiciilor aduse speciilor faunistice de interes cinegetic constau în imposibilitatea restabilirii în natură a componentelor nimicite care în materie de evaluare determină necesitatea considerării și altor parametri, costuri necesare refacerii fondului cinegetic.

Pe lângă aceste constatări, considerăm necesar să consultăm opiniile expuse în literatura de specialitate în ce privește complexitatea, cauzele și condițiile, precum și particularitățile evaluării prejudiciului ecologic în general pentru ca mai apoi să ne referim în special la resursele regnului animal de interes vânătoresc.

În acest sens, vom analiza unele diferențieri ale particularității de evaluare a prejudiciului de mediu de cel civil care în planul prejudiciului adus faunei cinegetice de interes vânătoresc este mai puțin abordat, având în vedere că specia de animale ale fondului cinegetic sunt proprietate publică a statului și doar în foarte rare cazuri poate apărea în ipostaza unui regim de proprietate privată pentru a considera dauna civilă suportată doar de un particular.

Aspecte teoretice. Așadar, după cum se afirmă, determinarea componentei structurale a prejudiciului ecologic și diferențierea componentelor ce aparțin prejudiciului de mediu și celor ce aparțin prejudiciului civil reprezintă un proces destul de complex, care în momentul înaintării cererii de despăgubire, este condiționat de următoarele:

– În majoritatea cazurilor pagubele rezultate din poluare se conturează într-un câștig nerealizat.

– Nu întregul volum de prejudicii pricinuite se identifică imediat, majoritatea acestora pot fi apreciate doar într-o perioadă durabilă.

– „Lanțul” efectelor nocive este condiționat de legătura de interdependență a proceselor în cadrul complexului natural.

Marea majoritate a pagubelor cauzate

be provided. In addition to the complexity of assessing the ecological damage brought to any category of resources, the particularities of the damages brought to the fauna species of hunting interest consist in the impossibility of restoring in kind the destroyed components that in the matter of evaluation determine the need to consider and other parameters, costs necessary to restore the hunting fund.

Beside to these findings initially, we consider it necessary to consult the opinions expressed in the specialty literature regarding complexity, causes and conditions, as well as the particularities of the assessment of the ecological damage in general, and then to refer in particular to the resources of the animal kingdom of hunting interest.

On this line, we will analyze some differentiations of the particularity of the assessment of the environmental damage from the civil one which, in the plane of the damage brought to the hunting fauna of hunting interest, is less addressed considering that the category of animals of the hunting fund are public property of the state and only in very rare cases can arise in the case of a private property regime in order to consider the civil damage suffered only by a private individual.

Theoretical aspects. Therefore, as stated, the determination of the structural composition of the ecological damage and the differentiation of the components which belong to the environmental damage and those belonging to the civil damage, is a quite complex process, which at the time of the claim, is subject to the following:

– In most cases the damages resulting from pollution are outlined in an unrealized gain.

– Not the entire volume of the caused damage is immediately identified; most of them can only be appreciated in a sustainable period.

– The “chain” of harmful effects is conditioned by the interdependence link of processes within the natural complex.

The vast majority of the caused dam-

se prezintă în cheltuielile suportate la restabilirea și îmbunătățirea obiectelor poluate, dar care nu au adus efectul dorit.

În acest sens, „determinarea cuantumului prejudiciului cauzat în baza normelor dreptului civil este deosebit de complicată din cauza specificului componentelor acesteia, condiționat de particularitățile rolului economic și statutului juridic al componentelor mediului”. În soluționarea acestei situații, legislația privind protecția mediului operează cu sistemele de taxe pentru poluare, degradare, deteriorare etc., care stabilesc posibilitatea unificării sistemului de calculare a prejudiciului în fiecare caz și asigurarea posibilității dirijării centralizate a finanțelor privind restabilirea, renovarea, regenerarea obiectivelor mediului care au fost afectate prin activități poluante.

Cadrul juridic național în materie de evaluare, ne referim aici la *Legea regnului animal* [6, *Anexa nr.6*], stabilește taxe (baremuri fixe) de evaluare, unde valoarea materială a unui exemplar de specie faunistică nimicit prin activitatea de vânat ilegal este echivalentă cu prejudiciul adus mediului pe această cale, ceea ce după părerea noastră nu corespunde realității. Deci, la evaluarea acestor categorii de prejudicii nu se ține cont și de alte costuri cum ar fi:

- costurile necesare adaptării speciilor înlocuite la condițiile naturale sau a habitatului natural în care sunt introduse;
- costurile necesare supravegherii modului de dezvoltare și înmulțire a speciilor integrate în mediul natural;
- cheltuielile legate de transportarea acestora, îngrijire, precum și a cheltuielilor suportate în legătură cu efectul negativ asupra factorilor de mediu înregistrat în lipsa exemplarului nimicit etc.

Prin urmare, la evaluarea prejudiciului adus mediului prin nimicirea speciilor de interes cinegetic ar trebui să se țină cont de un spectru mai mare de valori care urmează să fie considerate la stabilirea întinderii reparației, care de fapt determină componența

ages are presented in the expenses in restoring and improving the polluted objects, but which did not bring the desired effect.

In this sense, “determining the amount of the damage caused according to the norms of civil law is particularly complicated because of the specificity of its components, conditioned by the particularities of the economic role and the legal status of the environmental components”. In solving this situation, the legislation on environmental protection operates with the tax systems for pollution, degradation, deterioration, etc., which establish the possibility of unifying the damage calculation system in each case and ensure the possibility of centralized management of finances regarding the restoration, renovation, regeneration of the environmental objectives that were affected by polluting activities.

According to the national legal framework regarding evaluation, we refer here to *the Law of the animal kingdom* [6, *Anex nr.6*], establishes evaluation fees (fixed scales), where the material value of one destroyed faunal specimen by illegal hunting activity is equivalent to the damage brought to the environment in this way, which in our opinion does not correspond to reality. So, when assessing these categories of damages, it is not taken into account and other costs such as:

- the costs necessary to adapt the replaced species to the natural conditions or the natural habitat in which they are introduced;
- the costs necessary to supervise the development and the propagation of the species integrated in the natural environment;
- the expenses related to their transportation, care, as well as the expenses incurred in connection with the negative effect on the environmental factors recorded in the absence of the destroyed specimen, etc.

Therefore, when assessing the damage brought to the environment by destroying the species of hunting interest, a larger spectrum of values should be taken into account

structurală a prejudiciului cauzat astfel.

Prin componenta structurală a prejudiciului ecologic este necesar de înțeles categoriile de prejudicii patrimoniale, care după natura lor formează prejudiciul ecologic, aparținând la unul din elementele acesteia – prejudiciul civil sau prejudiciul de mediu. În acest sens, literatura de specialitate prezintă o serie de soluții concrete, conform cărora prejudiciul ecologic îl formează după caz [17, p.143]:

- cel cauzat unor elemente de mediu precum și de întregul plan de reparație a acestuia, pe care autoritatea administrativă ar trebui să le facă pentru a restabili situația anterioară a mediului;

- cheltuielile rezonabile făcute de victimă în legătură cu evaluarea prejudiciului;

- costurile rezonabile ale evaluării impactului prejudiciului asupra sănătății populației și asupra stării mediului în general.

Altfel spus, întinderea prejudiciilor este egală cu costul măsurilor de restaurare, la care se adaugă costul lucrărilor de evaluare a prejudiciului și de determinare a măsurilor de restaurare ce trebuie luate.

În totalizarea acestora s-ar impune concluzia că natura costurilor (cheltuielilor) concrete, care vor constitui valoarea prejudiciului ecologic, formează un spectru destul de variat. Din cadrul acestuia fac parte atât costurile directe (valoarea bunurilor deteriorate, cheltuielile pentru tratament medical, costul lucrărilor de restabilire etc.), cât și indirecte (cheltuieli pentru estimarea prejudiciilor de mediu, pentru diferite expertize criminalistice etc.). În acest context, în ceea ce privește costurile directe, nu întâlnim probleme privind recunoașterea lor drept componente ale prejudiciului ecologic, atunci în ceea ce privește recunoașterea costurilor indirecte drept componente ale prejudiciului ecologic, considerăm că această problemă necesită o examinare și o argumentare aparte.

Costurile indirecte trebuie să facă parte din componenta prejudiciului ecologic, pe când costurile indirecte (cheltuielile de

when determining the extent of the repair, which in fact determines the structural composition of the damage caused thereby.

By the structural component of the ecological damage it is necessary to understand those categories of patrimonial damages, which by their nature form the ecological damage, belonging to one of its elements - the civil damage or the environmental damage. In this sense, the specialized literature presents a series of concrete solutions, according to which the ecological damage forms as appropriate [17, p. 143]:

- caused by environmental elements as well as by the whole plan of its repair, which the administrative authority should make in order to restore the previous environmental situation,

- the reasonable expenses made by the victim in connection with the assessment of the damage,

- the reasonable costs of assessing the impact of the damage on the health of the population and on the state of the environment in general.

In other words, the extent of the damage is equal to the cost of the restoration measures, plus the cost of the damage assessment works and the determination of the restoration measures that have to be taken.

In order to sum up all of these it would be necessary to conclude that the nature of the concrete costs (expenses), which will form the value of the ecological damage, forms a quite varied spectrum. It includes both direct costs (the value of damaged goods, expenses for medical treatment, the cost of restoration work, etc.) and indirect costs (costs for estimating environmental damage, for different forensic expertise, etc.). In this context, as regards direct costs, we do not encounter problems regarding their recognition as components of ecological damage, and then in terms of indirect costs recognition as components of ecological damage, we consider that this issue requires a separate examination and argumentation.

Indirect costs must be part of the en-

evaluare a prejudiciului, cheltuielile pentru realizarea expertizelor biologice, chimice și de altă natură, cheltuielile pentru serviciile specialiștilor consultanți, inclusiv în cadrul procesului de judecată etc.), acestea nu pot forma o componentă a prejudiciului ecologic, deși în mod necesar vor face parte din cifra pretinsă de către cel ce a avut de suportat de pe urma prejudiciului ecologic. Evident, cu toate că cheltuielile necesare exercitării dreptului la acțiune care pot consta din costuri pentru efectuarea expertizei și în general evaluării prejudiciului adus fondului cinegetic prin evaluarea prejudiciului sunt suportate de autoritatea responsabilă, acestea până la urmă se încadrează în categoria cheltuielilor de judecată și nu au nici o atribuție cu întinderea prejudiciului, deoarece sumele suportate de cel care va pierde procesul nu sunt destinate reparării prejudiciului, ci sunt destinate asigurării desfășurării procesului judiciar.

Cercetarea științifică. Altfel spus, la evaluarea pretențiilor celui prejudiciat față de cel ce a prejudiciat vor fi luate în calcul atât costurile directe, cât și cele indirecte suportate de victimă, însă asupra celor din urmă nu se vor aplica regulile și principiile răspunderii civile pentru prejudiciul ecologic.

Prin urmare, costurilor indirecte suportate de victimă în cazul prejudiciului ecologic li se va aplica regimul juridic general de despăgubire, și anume a celor ce privesc cheltuielile de judecată.

Revenind la componentele prejudiciului ecologic, și în special al celui adus regnului animal de interes vânătorească, în urma celor menționate mai sus, ajungem la concluzia că pe acestea le formează doar costurile directe rezultate din actul poluator. Aici, reamintim că întinderea prejudiciului cauzat prin vânat ilicit trebuie stabilită începând cu valoarea materială pierdută prin nimicirea animalelor de vânătoare, dar și a altor valori privite sub aspectul ecologic, adică reieșind din funcția pe care o îndeplinesc în raport

environmental damage component, while indirect costs (the costs of assessing the damage, the costs of carrying out the biological, chemical and other expertise, the expenses for the services of the specialist consultants, including in the court process, etc.), they cannot form a component of the ecological damage, although they will necessarily be part of the figure claimed by the one who had to bear from the ecological damage. Obviously, although the expenses necessary for exercising the right to action, which may consist of costs for carrying out the expertise and generally assessing the damage to the hunting fund by evaluating the damage, are borne by the responsible authority, these ultimately fall into the category of trial costs and have no attribution to the extent of the damage, because the amounts incurred by the one who will lose the trial are not intended to repair the damage but are intended to ensure the judicial process.

Scientific research. In other words, when assessing the claims of the injured party against the party which had been harmed, both the direct and indirect costs incurred by the victim will be taken into account, but the rules and principles of civil liability for ecological damage will not apply to the latter.

Therefore, the indirect costs incurred by the victim in the case of ecological damage will be applied to the general legal regime of compensation, namely those concerning the costs of the proceedings.

Returning to the components of the ecological damage, and in particular of the one brought to the animal kingdom of hunting interest, following the aforementioned ones, we conclude that they form only the direct costs resulting from the pollution act. Here, we recall that the extent of the damage caused by illicit hunting must be established starting from the material value lost by killing of hunting animals, but also from other values considered in the ecological aspect, that is, based on the function that they perform in relation to the environment, the expenses necessary to replace them, reintegration into

cu mediul, cheltuielile necesare înlocuirii lor, reintegrării în mediul natural din care au fost excluse prin nimicire, dar și a altor cheltuieli ce ar face posibilă o reparare integrală a prejudiciului astfel cauzat.

Singura problemă care mai necesită a fi soluționată și care poate apărea în acest sens este dacă pot face parte cheltuielile de restabilire a stării inițiale a mediului și a patrimoniului persoanei din componența prejudiciului ecologic. Răspunsul este afirmativ, pornind de la ipoteza că prin prejudiciu este necesar de înțeles „acel efect cuantificabil al pagubelor...”, în sensul că nu doar suferința sau pierderea concretă va fi calificată drept prejudiciu, ci și cheltuielile de reparare a acestei suferințe sau pierderi vor forma prejudiciu, deoarece acestea, de asemenea, sunt efectul actului poluator.

În consecință, potrivit opiniei doctrinare [17, p.144], prejudiciul ecologic ar avea următoarea structurare:

1) Componentele prejudiciului de mediu sunt:

– prejudiciul cauzat nemijlocit obiectivului natural (sectorului de teren, obiectivului acvatic, masivului forestier etc.) prin deteriorare, scăderea calității, scoaterea din circuitul natural etc.;

– dezechilibrarea mediului (schimbarea raportului numeric al reprezentanților speciilor de animale, micșorarea volumului de oxigen livrat în atmosferă etc.);

– cheltuielile de refacere a factorilor de mediu;

– suma de compensare în cazul imposibilității de reparare în natură a daunei.

2) Componentele prejudiciului civil sunt:

– prejudiciul cauzat patrimoniului persoanei (scăderea valorii patrimoniului, inclusiv pierderea bunurilor, deteriorarea sau modificarea calităților acestora etc.);

– prejudiciul cauzat omului (în răutățirea stării sănătății, inclusiv pierderea totală sau parțială a capacității de muncă, decesul persoanei etc.);

the natural environment from which they were excluded by being killed, but also other expenses that would make possible a complete repair of the damage caused in such a way.

The only problem that still needs to be solved and which can arise in this regard is whether the expenses of restoring the initial state of the environment and the patrimony of the person from the ecological damage component can be included. The answer is affirmative, starting from the assumption that by prejudice it is necessary to understand “that quantifiable effect of the damages ...”, in the sense that not only the suffering or the concrete loss will be qualified as the prejudice, but also the expenses to repair this suffering or loss will form the damage, because they are also the effect of the polluting act.

As a consequence, according to the doctrinal opinion [17, p. 144], the ecological damage would have the following structure:

1) The components of the environmental damage are:

– the damage caused directly to the natural object (land sector, aquatic object, forestry massif, etc.) by deterioration, quality loss, removal from the natural circuit, etc.,

– the environmental imbalance (changing the numerical ratio of the representatives of animal species, decreasing the volume of oxygen delivered into the atmosphere, etc.),

– the expenses of the environmental factors recovering,

– the amount of compensation in case of inability to repair the damage in a kind.

2) The components of the civil damage are:

– the damage caused to the person’s patrimony (decrease of the value of the patrimony, including the loss of the goods, deterioration or modification of their qualities, etc.),

– the damage caused to human being (the worsening of the health state, including total or partial loss of work capacity, person’s death, etc.),

– cheltuielile de refacere a stării inițiale a sănătății omului, a bunurilor acestuia sau a valorii lor;

– suma de compensare a pierderilor care nu pot fi reparate în natură (decesul persoanei etc.).

E de menționat că cele indicate în compartimentele de mai sus formează tipul de cheltuieli, ele putând fi concretizate în fiecare caz aparte. De multe ori, prejudiciul adus regnului animal se rezumă la cheltuielile necesare restabilirii habitatului distrus prin activitatea ilicită de vânat, fără a lua în calcul și anumite suferințe ale persoanei privite individual atâta timp cât aceasta nu poate invoca un prejudiciu personal, deoarece resursele regnului animal aproape în tot cazul fac obiectul proprietății publice a statului, prin urmare nu se individualizează în raport cu particularul. Totuși pot exista și anumite excepții, atunci când proprietarul unei fâșii forestiere întreține o gospodărie cinegetică, dar și în acest caz se poate vorbi despre animalele ținute în captivitate care nu fac parte din categoria animalelor sălbatice atât din perspectiva regimului juridic, cât și din destinația lor.

Deci, după cum s-a menționat anterior, o problemă nu mai puțin importantă în ceea ce privește dezdaunarea este însăși estimarea prejudiciului ecologic. În special, această problemă se referă la evaluarea prejudiciului de mediu, deoarece problema estimării prejudiciului civil și-a găsit deja soluții adecvate. Astăzi, în lipsa unui procedeu argumentat științific, legislația diferitor țări apelează la diverse modalități de evaluare a prejudiciilor de mediu. Cel mai frecvent sunt întâlnite cazurile în care estimarea prejudiciilor de mediu este guvernată de regulile de estimare a prejudiciilor civile, adică a acelor prejudicii ce cad sub incidența regimului juridic general de despăgubire de pe urma unui delict. Considerăm inadmisibilă această modalitate de evaluare, deoarece în astfel de cazuri criteriile de evaluare se vor limita doar la considerarea valorii prejudiciului cauzat persoanei,

– the costs of restoring of the initial state of human health, his goods or their value,

– the amount of compensation for losses that cannot be recovered in a kind (the person's death, etc.).

It is worth mentioning that those indicated in the above sections form the type of expenses, they can be materialized in each particular case. Often, the harm done to the animal kingdom is limited to the expenses necessary to restore the habitat destroyed by the illegal activity of hunting, without taking into account certain sufferings of the person viewed individually as long as it cannot invoke personal damage, because the resources of the animal kingdom in almost all cases form the object of the public property of the state, therefore it is not individualized in relation to the individual. However, there may be some exceptions, when the owner of a forest strip maintains a hunting farm, but also in this case we can talk about captive animals that do not belong to the category of wild animals both from the perspective of the legal regime and from their destination.

So, as mentioned above, one not less important issue regarding the indemnification is the estimation of the ecological damage itself. In particular, this problem concerns the assessment of the environmental damage, because the problem of estimating the civil damage has already found adequate solutions. Today, in the absence of a scientifically argued process, the legislation of different countries calls for various ways of assessing the environmental damages.

The most common cases are the cases in which the estimation of the environmental damages is governed by the rules of estimating the civil damages, namely of those damages that fall under the incidence of the general legal regime for compensation from a crime. We consider this method of evaluation inadmissible, because in such cases the evaluation criteria will be limited only to the consideration of the value of the damage caused to the person, thus excluding the

excluzând astfel evaluarea prejudiciilor reale cauzate mediului.

Argumentul în acest sens este că prejudiciile provocate sub orice formă mediului natural se răsfrâng în cele din urmă, mai devreme sau mai târziu, asupra omului, dar considerăm că raportul de cauzalitate este cel dintre faptă și modificarea adusă factorilor de mediu, indiferent dacă această modificare a condus sau nu la prejudicierea altor persoane. Totodată, este firesc că nu în toate cazurile este posibilă estimarea prejudiciului.

O problemă deosebit de dificilă, cu importante semnificații pentru aprecierea cuantumului prejudiciului adus regnului animal, constă în evaluarea pagubelor cauzate. [9, p. 6]. În acest context, în jurisprudența internațională s-au conturat patru metode principale:

- *calcularea valorii de înlocuire a elementelor de faună și floră;*
- *evaluarea costului readucerii la starea anterioară a ecosistemelor afectate de poluare;*
- *recurgerea la o evaluare forfetară;*
- *evaluarea costului compensației prin restaurarea unei suprafețe de mărime echivalentă, în vecinătatea zonei poluate* [10, p. 124].

Drept urmare, se conturează două căi fundamentale de compensare și una intermediară:

- *evaluarea monetară a daunelor este posibilă pentru daunele cauzate integrității persoanelor, bunurilor private sau activităților civile.* De altfel, analiza jurisprudenței internaționale arată în mod frecvent că acestea sunt singurele pagube efectiv reparate [20].

Însă în anumite situații, dreptul trebuie să ia în considerare și pagubele aduse bunurilor statuate în afara dreptului civil, prin „atingerile pe care acestea le suferă în urma activităților antropice”. În această ordine de idei, practica internațională a acceptat interpretarea unor degradări ale mediului marin în sensul de „pierderi” pentru activitățile de pescuit ori turism. Potrivit opiniei dr. Ștefan Țarcă această metodă (evaluarea monetară a

evaluation of the real damages caused to the environment.

The argument in this regard is that the damage caused in any form to the natural environment will eventually be spread to the human being, sooner or later, but we consider that the causal relationship is between the deed and the change made to the environmental factors, regardless of whether this change led or not to the prejudice of other people. At the same time, it is natural that not in all cases it is possible to estimate the damage.

An extremely difficult problem, with important meanings for assessing the amount of the harm brought to the animal kingdom, consists in the assessment of the caused damages [9, p.6]. In this context, in the international jurisprudence four main methods have been outlined:

- *the reckoning of the replacement value of the fauna and flora elements;*
- *the assessing of the cost of returning to the previous state of the ecosystems affected by pollution;*
- *the use of a lump sum assessment;*
- *the assessing of the cost of compensation by restoring an area of equivalent size, close to the polluted area* [10, p. 124].

As a result, there are two basic ways of redemption and an intermediate one:

the monetary assessment of damages is possible for the damages caused to the persons' integrity, private property or civil activities. Moreover, the analysis of international jurisprudence frequently shows that these are the only damages actually redressed [20].

However, in certain situations, the law must also take into account the damages caused to the goods settled outside the civil law, by “the damages that they suffer as a result of the anthropic activities”. In this connection, the international practice has accepted the interpretation of some degradation of the marine environment in the sense of “losses” for fishing or tourism activities.

According to Dr. Ștefan Țarcă, this method (the monetary damage assessment)

daunelor) prezintă și unele inconveniente: contribuie la mascarea unei părți din degrădările obiective; confirmă că orice pierdere care nu poate fi convenită în pagubă nu poate fi luată în calcul [19, p.391].

Evaluarea forfetară a unei pagube reprezintă o serie de avantaje:

- simplitatea și costul redus de negociere;
- previzibilitatea și securitatea;
- face mai facil recursul la asigurare;
- în același timp, introduce o mare rigiditate, greutăți tehnice în elaborarea baremurilor.

Unele sisteme de drept au instituit această metodă de evaluare pe calea stabilirii de tarife fixe pentru situațiile de distrugere a unor categorii de specii din bunuri naturale sau specii de animale sălbatice.

Legea privind protecția mediului înconjurător a Republicii Moldova [5, art. 3] consacră în mod expres principiile și procedura de evaluare a impactului asupra mediului, evaluarea strategică de mediu și expertiza ecologică de stat. Evaluarea impactului asupra mediului, evaluarea strategică de mediu și expertiza ecologică de stat sunt mecanisme de asigurare a protecției mediului efectuate la etapele inițiale de planificare a activităților în scopul:

- identificării prealabile a efectelor directe sau indirecte pe care le pot avea unele proiecte publice sau private ori unele genuri de activitate planificată asupra mediului și sănătății populației și corespunderii caracteristicilor acestor activități legislației, normelor și standardelor de mediu în vigoare;

- prevenirii și minimizării impactului asupra mediului și sănătății populației prin elaborarea măsurilor pentru protecția mediului care trebuie respectate, în cazul realizării proiectului, sau prin interzicerea demarării activităților planificate, în cazul încălcării cerințelor de mediu;

- elaborării și asigurării unui cadru normativ clar și aplicabil în domeniul mediului.

also presents some disadvantages: it contributes to masking a part of the objective degradation; it confirms that any loss that cannot be agreed in for damages cannot be taken into account [19, p.391].

- the lump sum assessment of a damage represents a number of advantages:

- the simplicity and the low cost of negotiation;
- the predictability and security;
- makes insurance recourse easier;
- and, at the same time it introduces a great rigidity, technical difficulties in the elaboration of the scales.

Some legal systems have instituted this method of assessment by establishing fixed tariffs for situations of destruction of certain categories of species from natural goods or species of wild animals.

The law on the protection of the environment of the Republic of Moldova [5, art. 3] expressly sets out the principles and the assessment procedure of the impact on the environment, the strategic environmental assessment and the state ecological expertise. The environmental impact assessment, the strategic environmental assessment and the state ecological expertise are mechanisms for ensuring the environmental protection carried out at the initial planning stages of the activities for:

- prior identification of the direct or indirect effects that some public or private projects or some types of planned activity may have on the environment and population health and the correspondence of the characteristics of these activities to the legislation, norms and environmental standards in effect;

- preventing and minimizing the impact on the environment and the health of the population by elaborating the measures for environmental protection that must be respected, in the case of carrying out the project, or by prohibiting the start of the planned activities, in case of violation of the environmental requirements;

- elaborating and ensuring a clear re-

Potrivit **Legii privind evaluarea impactului asupra mediului** [4, art. 2], evaluarea impactului asupra mediului constituie o procedură efectuată pentru evaluarea impactului eventual al activității planificate asupra mediului, precum și pentru elaborarea propunerilor privind prevenirea și minimizarea impactului negativ sau pentru interzicerea demarării activității planificate. De altfel, legislația autohtonă consacră evaluarea anticipată, planificată a prejudiciului ce se va produce în viitor, stabilind anumite criterii de apreciere a pagubei care poate fi adusă mediului.

Dacă prejudiciul civil poate fi estimat cu o mare precizie (aceasta va constitui diferența dintre valoarea de piață a locuinței din zona poluată și valoarea de piață a locuinței de același tip dintr-un sector care nu este supus poluării), atunci evaluarea poluării sonore va întâlni mari dificultăți.

Pe lângă metodele de evaluare expuse mai sus, desprindem o serie de procedee de evaluare, dintre care am putea evidenția următoarele:

- evaluarea judiciară;
- evaluarea forfetară legală;
- evaluarea administrativă.

Evaluarea judiciară reprezintă acel mod de evaluare a prejudiciului ecologic, care este realizat de instanța de judecată reieșind din împrejurările cazului poluator. Aceste împrejurări privesc importanța culturală, istorică, socială, ecologică a obiectivului natural afectat, dimensiunile prejudiciului, diminuarea capacității de regenerare în raport cu situația la zi (ex: în cazul prejudiciului cauzat prin activitatea ilicită de vânat, cu cât mai puțini reprezentanți ai unei specii de animale există, cu atât mai mică este capacitatea lor de a se înmulți, iar prin urmare, devine mai mare prejudiciul cauzat prin scoaterea unor asemenea reprezentanți ai regnului animal din mediul natural). Aceași opinie este împărtășită și de autorul român [15, p.134] care susține că în baremurile de evaluare a prejudiciului figurează valoarea

regulatory framework and applicable in the field of the environment.

According to the **Law on the environmental impact assessment** [4, art. 2], the assessment of the impact on the environment is a procedure carried out for evaluating the possible impact of the planned activity on the environment, as well as for elaborating proposals on preventing and minimizing the negative impact or for prohibiting the start of the planned activity. Moreover, the domestic legislation consecrates the anticipated, planned assessment of the damage that will occur in the future, establishing certain criteria for appreciation of the damage that can be brought to the environment.

If the civil damage can be estimated with high accuracy (this will be the difference between the market value of the house in the polluted area and the market value of the housing of the same type in a sector that is not subject to pollution), then the noise pollution assessment will meet great difficulties.

In addition to the evaluation methods set out above, we outline a series of evaluation procedures, from which we could highlight the following:

- judicial evaluation;
- legal lump rate assessment;
- administrative evaluation.

Judicial evaluation is that way of assessing the ecological damage, which is performed by the court based on the circumstances of the polluting case. These circumstances concern the cultural, historical, social, ecological importance of the affected natural objective, the dimensions of the damage, the diminishing of the regeneration capacity in relation to the current situation (e.g.: in the case of the damage caused by the illegal activity of hunting, the fewer representatives of an animal species there are, the lower is their ability to multiply, and thus the harm caused by removing such representatives of the animal kingdom from the natural environment is major). The same opinion is also shared by the Romanian author [15, p.134] who argues that in the assessment

atribuită fiecărei dintre speciile prevăzute, cu cât specia este mai rară ori pe cale de dispariție, cu atât valoarea ei crește. Deși un asemenea procedeu este destul de larg întâlnit în practica judecătorească a diferitor țări, totuși considerăm că acesta nu reprezintă cel mai adecvat mod de evaluare în raport cu principiul „poluatorul plătește”, deoarece în asemenea cazuri se admite ca pentru unul și același prejudiciu să fie expuse de către instanța de judecată concluzii diferite în ce privește valoarea prejudiciului.

Evaluarea forfetară legală este utilizată în special pentru cazurile în care valoarea prejudiciului de mediu nu poate fi evaluată sau evaluarea acesteia poate fi făcută doar în raport cu prejudiciul cauzat patrimoniului persoanei. Acest mod de evaluare a prejudiciilor cauzate factorilor de mediu este caracteristic și pentru legislația României. Astfel, *Codul silvic al României* [1] prevede 15 anexe în care sunt reflectate tarifele pentru calculul cuantumului despăgubirilor pentru diferite tipuri de prejudicii cauzate resurselor forestiere. Această tactică în reglementare a fost preluată și de *Codul silvic* [2] al Republicii Moldova, dar și de *Legea regnului animal* [6] unde în anexe sunt stabilite baremuri fixe ce constituie valori de referință la evaluarea categoriilor vizate de prejudicii și care, de fapt, recurg la o patrimonializare a prejudiciului. *Legea nr. 205/2004 privind protecția animalelor a României* [7], de asemenea, stabilește tarifele pentru calculul cuantumului despăgubirilor pentru scoaterea din circuitul natural a diferitor tipuri de reprezentanți ai regnului animal. La calcularea acestor sume se ia în considerare vârsta, importanța economică și ecologică, amplasamentul, specia etc. În cazul în care se constată cauzarea prejudiciilor de așa fel, atât pentru despăgubirea prejudiciului de mediu, cât și pentru calificarea cazurilor contravenționale și penale, instanța de judecată nu realizează o evaluare separată, dar face referire doar la actele legislative în vigoare, după care se estimează valoarea prejudiciului de mediu cauzat.

scales of the damage there is a value attributed to each of the predicted species; the rarer the species or the endangered species are the higher is their value. Although such a process is quite widespread in the judicial practice of different countries, however, we consider that this is not the most appropriate way of evaluation in relation to the “polluter pays” principle, because in such cases it is admitted for one and the same damage to be presented by the court with different conclusions regarding the amount of the damage.

The legal lump rate assessment is used especially for cases where the value of the environmental damage cannot be assessed, or its assessment can be made only in relation to the damage caused to the person’s heritage. This way of assessing the damage caused to environmental factors is also characteristic for the Romanian legislation. Thus, *the Forestry Code of Romania* [1] provides 15 annexes which reflect the rates for calculating the amount of compensation for different types of damage caused to the forest resources. This regulatory tactic has been taken over by the *Forestry Code of the Republic of Moldova* [2], but also by the *Law of the animal kingdom*, where fixed scales are set out in the annexes, which are reference values for the assessment of the categories targeted by the damage and which, in fact, resort to its patrimonialisation.

The Law No. 205/2004 regarding the animal protection of Romania [7] also establishes the tariffs for calculating the amount of recompenses for removing from the natural circuit the different types of representatives of the animal kingdom. In calculating these amounts, are taken into account the age, the economic and ecological importance, the location, the species, etc. If the cause of the damage is found to be so, both for the compensation of the environmental damage, as well as for the qualification of the contravention and criminal cases, the court does not carry out a separate evaluation, but refers only to the legislative acts in force, after which estimates the value of the environ-

O astfel de modalitate de evaluare, după părerea noastră, manifestă un caracter limitativ, nu ia în calcul și alte valori afectate, costuri ce urmează a fi suportate în legătură cu readucerea la starea anterioară a componentelor de mediu afectate. Cu atât mai mult, baremurile fixe stabilite în anexe nu acoperă integral cheltuielile necesare reabilitării factorului de mediu afectat și, de fapt, nu permite o flexibilizare a costurilor. Spre exemplu, în comunitatea autonomă a Austriei există baremuri pentru speciile de apă dulce (de la 100 000 la 500 000 pesetas pentru un somon, adică în jur de 5000 USD), iar în Spania, fiecare comunitate autonomă are propriul său barem – (de la 2500 de pesetas pentru speciile relativ comune, protejate – până la un milion și jumătate de pesetas pentru specii pe cale de dispariție, precum **ursul** sau **linxul**) [15, p.134].

Evaluarea administrativă reprezintă un mod de evaluare a prejudiciului în baza unui act de decizie administrativ și este întâlnită destul de rar, deoarece se poate aplica doar dacă legea prevede aceasta în mod expres.

Aplicabilitatea acestei modalități este fundamentată pe considerarea unei prezumții simple, rezultate din dubla prezumție de legalitate și autenticitate a actului administrativ. Perspectiva implementării unui asemenea mod de realizare a estimării bunurilor este destul de mare, având în vedere faptul că, pe lângă metoda de evaluare forfetară legală, aceasta asigură operativitatea soluționării problemei privind valoarea prejudiciului.

Un mod deosebit de evaluare, la care întâlnim foarte rar referire, este **evaluarea convențională**, care de cele mai multe ori este caracteristică prejudiciilor ecologice ce rezultă din contracte și asupra cărora se aplică răspunderea civilă contractuală.

Concluzii și implicații. În concluzie, insistăm să ne expunem asupra constatărilor realizate în privința dificultăților de evaluare a prejudiciului adus regnului animal de interes vânătoresc care reprezintă o etapă ce

mental damage caused.

Such an evaluation method, in our opinion shows a limiting character, it is not taking into account other affected values, costs to be borne in connection with the return to the previous state of the affected environmental components. Moreover, the fixed scales set out in the annexes do not fully cover the expenses necessary to rehabilitate the affected environmental factor and, in fact, do not allow for cost flexibility. For example, in the autonomous community of Austria there are scales for freshwater species (from 100,000 to 500,000 pesetas for a salmon, that is about \$ 5,000), and in Spain, each autonomous community has its own scale (from 2500 pesetas for relatively common, protected species - up to one and a half million pesetas, for endangered species, such as the **bear** or **lynx**) [15, p.134].

Administrative evaluation is a way of assessing the damage based on an administrative decision act and is rarely encountered, because it can only be applied if the law expressly provides for it.

The applicability of this modality is based on the consideration of a simple presumption, resulting from the double presumption of legality and authenticity of the administrative act. The prospect of implementing such a way of realizing the estimation of the goods is quite high, considering that, together with the method of legal lump rate assessment, this ensures the operability of solving the problem regarding the value of the damage.

A special way of evaluation, to which we rarely find references, is the **conventional evaluation**, which is most often characteristic to the ecological damages resulting from contracts and to which the contractual civil liability is applied.

Conclusions and implications. In conclusion, we insist on exposing ourselves to the findings made regarding the difficulties of assessing the harm brought to the animal kingdom of hunting interest, which represents a stage that necessarily precedes

precedă în mod necesar acțiunea în reparare și care comportă un șir de particularități ce lasă deschis acest capitol spre discuție la nivel doctrinar, dar și aplicativ.

Astfel, o problemă destul de accentuată sesizată actualmente în procesul evaluării prejudiciului adus regnului animal prin activitatea de vânat ilegal constă în rigiditatea valorilor de referință determinată de baremurile fixe stabilite, dar și de aspectul de patrimonializare a prejudiciului, fapt prin care se lasă în umbră celelalte valori de natură estetică sau ecologică, destul de necesare la considerarea acestor categorii de prejudicii. Or, pe lângă beneficiile de natură economică pe care le prezintă resursele regnului animal, cele de natură ecologică prevalează și sunt mult mai necesare menținerii echilibrului ecologic general, a tuturor ecosistemelor naturale, atât de necesare și indispensabile încât în lipsa lor s-ar pune la îndoială și existența altor resurse naturale, chiar și cea a speciei umane.

Nu în zadar se afirmă în acest sens în literatura de specialitate [11, p.121] că, exprimându-se printr-o alterare a resurselor din afara pieței, prejudiciul ecologic a întâmpinat dificultăți majore în evaluarea sa și, prin aceasta, chiar în repararea sa, pe această cale. Pentru depășirea acestui impas, știința economică a propus recurgerea la ficțiunea unei piețe specifice și metode adecvate care să permită evaluarea prejudiciului cauzat prin practicarea vânatului ilicit.

the action in redressing and which includes a series of particularities that leave this chapter open for discussion at a doctrinal and applicative level.

Thus, a rather accentuated problem currently noticed in the process of assessing the damage brought to the animal kingdom by the illegal hunting activity consists in the rigidity of the reference values determined by the established fixed scales, but also by the aspect of patrimonialisation of the damage, a fact that leaves the other values of an aesthetic or ecological nature in the shadow, quite necessary when considering these categories of damages. However, in addition to the economic benefits of the resources of the animal kingdom, the ecological ones prevail and are much more necessary to maintain the general ecological balance, of all the natural ecosystems, as necessary and indispensable as in their absence the existence of other natural resources, even that of the human species, would be questioned.

Not in vain it is stated in this sense in the specialized literature [11, p.121] that, by expressing itself through an alteration of the resources outside the market, the ecological damage encountered major difficulties in its evaluation and through it, even in its redressing, in this way. To overcome this deadlock, economic science has proposed the using of a specific market fiction and appropriate methods to assess the damage caused by practicing the illegal hunt.

Referințe bibliografice:

1. Codul silvic al României. Legea nr. 46/2008. Monitorul Oficial nr. 238 din 27.03.2008.
2. Codul silvic al Republicii Moldova. Legea nr. 887 din 21.06.1996. Monitorul Oficial nr. 4-5 din 01.16.1997.
3. Legea nr. 205/2004 privind protecția animalelor. Monitorul Oficial al României nr.320 din 30.04.2014.
4. Legea nr. 86 din 29.05.2014 privind evaluarea impactului asupra mediului. Publicat: 04.07.2014 în Monitorul Oficial Nr. 174-177. Data intrării în vigoare: 04.01.2015.
5. Legea nr.1515 privind protecția mediului înconjurător din 16.06.1993. Publicat: 01.10.1993 în Monitorul Parlamentului nr. 10, art.21.
6. Legea regnului animal nr.439 din 27.04.1995. Publicat: 09.11.1995 în Mo-

- nitorul Oficial nr. 62-63.
7. Legea României 407/2006 privind vânătoria și protecția fondului cinegetic.
 8. Ordonanța Guvernului României nr.37/2002 pentru protecția animalelor folosite în scopuri științifice sau alte scopuri experimentale (Monitorul Oficial al României nr. 95 din 2 februarie 2002).
 9. Durac, Gh. (2016). Considerații privind răspunderea juridică pentru daune ecologice. Acta Universitatis George Bacovia. Juridica-Volume 5. Issue 1. <http://www.ugb.ro/Juridica/Issue9RO/7.%20Raspunderea%20juridica%20pentru%20daune%20ecologice.Durac%20Gheorghe.RO.pdf>
 10. Duțu, M. (2008). Dreptul mediului. Ediția a 2-a. Editura C.H. Beck. București.
 11. Duțu, M. Duțu, A. (2015). Dreptul mediului. Ediția a 4-a. Ed. C.H. Beck. București.
 12. Ene, C. (2011), Dreptul mediului. Ed. C.H. Beck. București.
 13. Lupan, E. (2009). Tratat de dreptul protecției mediului. Ed. C.H. Beck. București.
 14. Marinescu, D. (2008). Tratat de protecție a dreptului mediului. Ediția a 3-a. Universul Juridic. București.
 15. Teodoroiu, S-M, (2003), Răspunderea civilă pentru dauna ecologică, București, Editura Lumina Lex, 2003.
 16. Trofimov, I. (2002). Dreptul mediului. Chișinău.
 17. Trofimov, I., (2006). Răspunderea civilă în raporturile de dreptul mediului. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2006.
 18. Trofimov, I., Ardeleanu, Gr., Crețu, A. (2015). Dreptul mediului. Bons Offices. Chișinău.
 19. Țarcă, Șt. (2010). Tratat de dreptul mediului, Ed. Lumina Lex, București.
 20. https://en.wikipedia.org/wiki/Amoco_Cadiz_oil_spill

Despre autori**Eugenia GUGULAN,**

*doctor în drept, lector universitar,
Catedra „Drept privat” a Facultății Drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail:gugulan.eugenia@gmail.com
tel.: 069299708*

Tatiana KURILO,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Drept și proces civil”,
Universitatea de Stat a Afacerilor
Interne din Lvov, Ucraina*

About authors**Eugenia GUGULAN,**

*PhD, Lecture, Department “Private Law”,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
e-mail:gugulan.eugenia@gmail.com
tel.: 069299708*

Tetyana KURILO,

*PhD,
Associate Professor of the Department
of Civil Law and Process, Lviv State
University of Internal Affairs, Ukraine*